

οἱ θουατερικοί καὶ οἱ Χῆοι, πολλά παθόντες ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, ἐπεκαλέσαντο τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Ἀυτοκράτορος, παρακαλέσαντος ὑπὲρ αὐτῶν τὴν Σύγκλητον.

Ταύτας τὰς ἐκ τοῦ δεινοῦ ἐκείνου σεισμοῦ καταστροφὰς καὶ τὰς ἡγεμονικὰς ἐπιδόσεις ἐπιμαρτυρῶν καὶ ὁ Στράβων, παρέχει ἡμῖν ἀκριβεστάτην ἰδέαν πάσης τῆς χώρας ταύτης καὶ τῆς νοτιωτέρας μετὰ τῶν προσκειμένων αὐτῇ ἀσιατικῶν νήσων λέγων· «Σχεδὸν δέ τι εὐσειστός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸν Μκιάνδρον χώρα καὶ ὑπόνομος πυρὶ τε καὶ ὕδατι μέχρι τῆς μεσογαίας. Διατέτακε γὰρ ἀπὸ τῶν πεδίων ἀρξαμένη πᾶσα ἡ τοιαύτη κατασκευὴ τῶν χώρας εἰς τὰ Χαρῶνεια, τό τε ἐν Ἰεραπόλει καὶ τὸ ἐν Ἀχαράκοις τῆς Νυσαίδος καὶ τὸ περὶ Μαγνησίαν καὶ Μυοῦντα... Καὶ ἡ Κατακεκαυμένη δὲ, ἥπερ ὑπὸ Λυδῶν καὶ Μυσῶν κατέχεται, διὰ τοιαυτά τινα τῆς προσήγορίας τετύχηκε ταύτης».¹

ΦΟΝΕΥΟΥΣΙΝ ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ

τένα Χριστιανῶν διὰ τὸ Πάσχα ;

Γνωστὴ εἶνε βεβαίως εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἡ ὑπάρχουσα ἰδέα ὅτι παιδιὰ Χριστιανῶν, ἐκλιπόντα δι' οἰονδήποτε λόγον, νομίζονται ἀρπαγέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐνθα ὑπάρχει κοινότης Ἰουδαϊκῆ. Πιστεύεται δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ δῆθεν οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουσι τὸ ἔθος νὰ φονεύωσι κατὰ τὸ Φάσκα ἐν παιδίον Χριστιανῶν, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ αἷμα αὐτοῦ πρὸς τέλεσιν τῆς εορτῆς ταύτης, ἣτις παρ' αὐτοῖς δὲν σημαίνει, ὡς τὸ ἡμέτερον Πάσχα, τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ τελεῖται πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐξόδου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἐξ Αἰγύπτου.

Ἡ ἰδέα ὅμως αὕτη εἶνε καθαρὰ πρόληψις, ἐπειδὴ οὐ μόνον εορτάζοντες οἱ Ἰουδαῖοι τὸ Πάσχα δὲν ἔχουσι χρεῖαν αἵματος πρὸς τέλεσιν τῆς πανηγύρεως, ἀλλὰ ἀπ' ἐναντίας αἱ ἱεραὶ αὐτῶν βίβλοι ἀπαγορεύουσι ῥητῶς τὴν χρῆσιν οὐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ζῶων κατὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν τελετὰς.

Ἀπεδείχθη δὲ τρανώτατα ἡ ἀνακρίβεια τῆς προλήψεως ταύτης τῷ 1840, ὅτε συνέβη γεγονὸς λίαν ἀξιοπεριέργου, καὶ ὑπερ ἐγένετο ἀφορμὴ ἐρευνῶν καὶ ἀνακρίσεων, αἵτινες ἤγαγον εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ νομιζομένη αὕτη κακουργία τῶν Ἐβραίων εἶνε καθαρὸν γέννημα τῆς φαντασίας.

Τῷ 1840 ἐγένθη αἴφνης ἐν Ῥόδῳ μικρὸς Ἐλληνόπαις, ἠγνοεῖτο δὲ ἡ τύχη αὐτοῦ· ἀλλὰ τὰ περιστατικὰ τὰ προηγηθέντα τῆς ἀπωλείας τοῦ ἐγέννησαν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ παιδίον ἠρπάγη ὑπὸ τῶν Ἐβραίων κατὰ τὸ πιστευόμενον αὐτῶν ἔθος.

Διηγούντο δηλαδή ὅτι Ἰουδαῖοι τινες ἐζήτησαν

ν' ἀγοράσωσιν ὡς κατὰ δὲ τὴν εἰσοδὸν τινος τῶν χωρίων τῆς νήσου, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως, συνήντησαν γυναῖκα Ἐλληνίδα, ἣτις προσεφέρθη νὰ πωλήσῃ αὐτοῖς ὅσα ἂν θελήσωσιν. Ἀφ' οὗ δὲ συνερῶνησαν περὶ τῆς τιμῆς, παρεκάλεσαν τὴν πωλήτριαν νὰ στείλῃ τὰ ὡς εἰς τὴν οἰκὸν τῶν διὰ τοῦ υἱοῦ τῆς, ἔχοντος ἡλικίαν ὀκτὼ-ἐννέα ἐτῶν· περιέγραψαν δὲ τὴν οἰκίαν τῶν κειμένην ἐν τῇ Ἰσραηλιτικῇ συνοικίᾳ. Ἡ γυνὴ συνήνεσεν καὶ ὁ πῆξ ἀπῆλθε μετὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' οὐδέποτε πλέον ἐπέστρεψε. Τὴν ὑστεραίαν ἡ μήτηρ ἀνησυχῆσασα περὶ τοῦ παῖδος ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἀρχήν. Πάντες δὲ οἱ Ἕλληνες τῆς νήσου ἠρεθίσθησαν κατὰ τῶν Ἰουδαίων, καὶ κατηγόρησαν αὐτῶν ὅτι κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἔσφαξαν τὸ παιδίον, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ αἷμα τοῦ διὰ τὴν εορτὴν τοῦ Φάσκα.

Οἱ πρόξενοι τῆς Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Σουηδίας, πιστεύσαντες εἰς τὰς προλήψεις τοῦ λαοῦ, ἠνάγκασαν τὸν πασσᾶν νὰ ἐνεργήσῃ αὐστηρῶς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ποιήσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἔφεσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτόθι αὐτοπροσώπως. Ἠκολούθησε δὲ τοὺς κατηγορουμένους ἐπιτροπεῖα τις τῶν ὀμοθρήσκων αὐτῶν. Ἡ δίκη δὲν ἤρρησε πολὺ, τῇ δὲ 8 Ἰουλίου ἐξεδόθη ἀπόφασις ἀθωωτικῆ. Ὁ πασσᾶς τῆς Ῥόδου ἐπαύθη, ἡ δ' Ἰσραηλιτικὴ ἐπιτροπεῖα εἰσήγαγεν ἔφεσιν κατὰ τῶν προξένων Ἀγγλίας, Αὐστρίας καὶ Σουηδίας, ζητοῦσα τὴν πληρωμὴν 150,000 γροσιῶν ὡς ἐξόδων τοῦ πλοῦ καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Πύλη μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰ γενόμενα, ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ γενικώτερον μέτρον ὑπὲρ τῶν συκοφαντουμένων Ἰσραηλιτῶν. Καὶ δὴ ὑπέβαλε τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν βιβλία εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐπιτροπεῖας ἀνδρῶν λογίων καὶ ἐμπείρων τῆς παρ' Ἐβραίοις θεολογίας, ἣτις ἀπεφάνθη ὅτι τὰ διαδιδόμενα εἶνε ψευδῆ, καὶ ὅτι ῥητῶς ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ κατὰ τὰς τελετὰς αὐτῶν χρῆσις αἵματος οὐ μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ζῶων.

Τὸ φιορμάνιον τοῦτο, ἐκδοθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 25 Ὀκτωβρίου τοῦ 1840, εἶνε ἄξιον ἀναγνώσεως ὡς διαλύον τὰ μυθεύματα περὶ τοῦ ἔθνους τούτου τῶν Ἐβραίων, διὰ τοῦτο δὲ παρατιθέμεθα αὐτὸ ἐνταῦθα.

«Πρόληψις ἀρχαία υφίσταται κατὰ τῶν Ἐβραίων. Οἱ δὲ ἀμαθεῖς ἐπίστευον ὅτι οἱ Ἐβραῖοι εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ διαπράττωσιν ἀνθρωπίνους θυσίας, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ αἷμα κατὰ τὰς τελετὰς τοῦ Φάσκα. Ἐνεκα δὲ τῆς ἰδέας ταύτης οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Δαμασκοῦ καὶ τῆς Ῥόδου, ὑπήκοοι τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας, κατεδιώχθησαν ὑπ' ἄλλων ἐθνῶν. Αἱ συκοφανταίαι αἱ ἐπινοηθεῖσαι κατὰ τῶν Ἰουδαίων τούτων καὶ αἱ «ταλαιπωρίαι, εἰς ἃς ἐξέτεθθησαν, ἔφθασαν μέχρι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἡμῶν θρόνου. Ἀλλὰ πρὸ

»βραχέες χρόνους Ἰουδαῖοί τινες κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ Ῥόδῳ μετηνέχθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα ὑπεβλήθησαν εἰς δίκην καὶ ἐδικάσθησαν συμφώνως μὲ τὴν νέαν νομοθεσίαν. Ἄπειδείχθη δὲ τελείως τὸ ψεῦδος τῶν κατηγοριῶν τῶν ἐξαγγελθεισῶν κατ' αὐτῶν. Ἐγένετο δὲ ὑπὲρ αὐτῶν πᾶν ὅ,τι ἡ δικαιοσύνη καὶ εὐθύτης ὑπηγόρευον. Ἐκτὸς τούτου δὲ τὰ θρησκευτικὰ βιβλία τῶν Ἑβραίων ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἀνδρῶν πεπαιδευμένων, λίαν ἐμπείρων τῆς θεολογικῆς ἐκείνων φιλολογίας. Τὸ πόρισμα δὲ τῶν ἐρευνῶν τούτων κατέδειξε ἐν εὐστηρῶς ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἡ χρῆσις οὐ μόνον αἵματος ἀνθρωπίνου, ἀλλὰ καὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ τῶν ζώων. Ἐπειτα ἄρα ἐντεῦθεν ὅτι καὶ κατ' αὐτῶν καταγγελλοίαι εἶνε καθαρὰι συκοφαντίαι. Διὰ τούτους τοὺς λόγους καὶ ἕνεκα τῆς συμπαθείας, ἣν τρέφομεν πρὸς πάντας ἡμῶν τοὺς συμπαροῦς, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτρέψωμεν ἵνα τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος, οὗ ἡ ἀθρότης ἐν τῷ καταγγελλθέντι ἐγκλήματι ἀνεγνωρίσθη, ταλαιπωρηθῆται τὸ ἐξῆς καὶ τυρανῆται διὰ κατηγορίας, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι βᾶσιν ἀληθείας. Διατάσσομεν δὲ ἵνα, συνωδᾶ πρὸς τὸ Χατι-σερίφ τὸ κηρυχθὲν ἐν Γκιουλχανῆ, τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος κέκκηται τὰ αὐτὰ πλεονεκτήματα καὶ χαίρηται τὰ αὐτὰ προνόμια καὶ τὰ παραχωρούμενα εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη τὰ ὑποκείμενα εἰς τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν κτλ. κτλ. »

Ἀλλὰ πόθεν ἄρα προήλθεν ἡ περίεργος αὕτη καὶ ψευδὴς πρόληψις κατὰ τῶν Ἑβραίων. Κατὰ τινα Γερμανὸν συγγραφέα ὁ λόγος αὐτῆς εἶνε ὁ ἐξῆς· Κατὰ τινα παράδοσιν ταλμουδικήν, ἧς ἡ εὐσεβὴς ἀνάμνησις διετηρήθη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων παρὰ τοῖς Ἰσραηλιταῖς, διαρκούσης τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δουλείας, βασιλεὺς τις τῆς χώρας αὐτῆς, τυραννόμενος ὑπὸ λέπρας, διέταξε τὴν σφαγὴν πολλῶν παίδων Ἰουδαίων, ἵνα θεραπευθῆ λούμενος ἐν τῷ αἵματι τῶν ἐπειδὴ ὑπῆρχεν ἰδέα διαδιδομένη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, καθ' ἣν ἐπετυγχάνετο ἡ θεραπεία τῆς νόσου ταύτης διὰ λουτροῦ αἵματος, ἔτι νεαλοῦς καὶ θερμοῦ, τῆς δὲ θεραπείας ταύτης ἐγένετο συχνὰ χρῆσις ὑπὸ τῶν μεγιστάνων τῆς χώρας τῶν προσβαλλομένων ὑπὸ τῆς λέπρας, οἵτινες ἠγόραζον ἢ ἔκλεπτον παιδία, ἔκοπτον τὸν λαμβόν των καὶ ἐλούοντο ἐν τῷ αἵματι των. Ἄφ' οὗ δ' ἐφέροντο οὕτω πρὸς τὰ τέκνα τῆς παρ' Αἰγυπτίους κατοικησῆς τάξεως, δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι διέπραττον τοῦτο ἔτι μάλλον πρὸς τὰ τέκνα τῶν Ἰουδαίων, ἐφ' ὧν τότε ἐβάρυνεν ἡ ὀμωτάτη δουλεία. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Φάσκα τῶν Ἰουδαίων σκοπὸν ἔχει τὸν πανηγυρισμὸν τῆς ἐξόδου αὐτῶν καὶ ἐλευθέρωσος ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, φυσικὸν εἶνε καὶ πρέπον νὰ ἐνθυμῶνται κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην καὶ νὰ ἐνθυμίζωσι καὶ εἰς τὰ τέκνα των, διὰ τὸ λόγων καὶ συμβόλων, ὅλας τὰς πληγὰς καὶ τὰς

βασάνους τῆς ἀρχαίας δουλείας, ἵνα ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνη ἢ ἀκόμη μεγαλύτερα. Διὰ τοῦτο δὲ οἱ ταλμουδισταὶ ἀνέγραψαν ἐν τοῖς παραγγέλμασιν αὐτῶν καὶ τοῦτο, νὰ ποιῶνται κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ Φάσκα χρῆσις οἴνου πολὺ ἐρυθροῦ, ἵνα ἐνθυμῶνται τὴν σκληρότητα τῶν τυράννων τῆς Αἰγύπτου.

Ἐντεῦθεν δὲ προήλθεν ἡ παράδοξις πρόληψις ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι πίνουσι αἶμα κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ Πάσχα, καὶ ὅτι, μὴ θέλοντες νὰ σφάζωσιν δολοφονήσασιν, προτιμῶσι τὰ τέκνα τῶν Χριστιανῶν. Ἡ πρόληψις αὕτη, ἐπικρατήσασα καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα, δὲν εἶνε καὶ σήμερον ἐντελῶς ἐξηλειμμένη, ἀλλ' ἐκλείπει ὀσμημέραι· πιστεύομεν δὲ ὅτι τὰνωτέρω θὰ πείσωσι περὶ τοῦ ἀνυπόκριτου τῆς συνθηλαίας ταύτης καὶ τοὺς ἀμφιβάλλοντας ἔτι.

*** Α.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΠΑΣΧΑ

τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου.

Τὸ πάσχα εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐορτὴ τῶν Χριστιανῶν. Ἐν τῇ θρησκείᾳ ἡμῶν δὲν ὑπάρχει ἐπισημοτέρα καὶ ἱερωτέρα ταύτης ἡμέρα, ἡ δὲ κατὰ πᾶν ἔτος τελετὴ αὐτῆς διαχύνει τὴν ἀγαλλίαν εἰς τὸν κόσμον ὀλόκληρον. Ὁ ἀπανταχοῦ γῆς ἀναγγέλλων αὐτὴν χαρμόσυτος τῶν κωδῶνων ἤχος διεγείρει παλμοὺς χαρᾶς εἰς τὰ στήθη ἡμῶν, τὸ δὲ πλήθος τῶν ψυχῶν, ἃς ἐξηγόρασε τὸ αἶμα τοῦ παθόντος Θεανθρώπου, ψάλλουσι περίξ κενοῦ τάφου ἐν εὐφροσύνῃ τὸ Ἀ.Ι.η.λοῦῖα, λέξιν εὐάγγελον τῶν περὶ μέλλοντος ἐλπίδων των.

Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἴσως τόπος, ἐν ᾧ τὰ αἰσθήματα ταῦτα νὰ ἐκδηλοῦνται μὲ τόσον ζωηρότητα, μὲ τόσον γενικὸν ἐνθουσιασμὸν, μὲ τόσον συγκινητικὴν ἀφέλειαν, ὅσον ἐν Ῥωσίᾳ. Ἐν τῇ νεκρῶσῃ ἔτι ταύτη κοινονίᾳ, ἐν ᾗ ἡ πίστις διατηρεῖται τόσον θερμῇ ἀκόμη, ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ πανηγυρίζεται ὡς τις ἐθνικὴ ἐορτὴ. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην νομίζει τις ὅτι αὐτὸς ὁ λαὸς ὀλόκληρος συναίσταται μετὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἄνθρωποι, ἀποφεύγοντες ἀλλήλους καθ' ὅλον τὸ ἔτος, πλησιάζουσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἀνταλλάσσουσιν, ὡς παρ' ἡμῶν, ἀντὶ τοῦ συνήθους χαριετισμοῦ, τὰς δύο ἐκείνας φράσεις, τὰς ληθησας ἐκ τοῦ Συμβόλου:

— Χριστὸς ἀρέστη, λέγει ὁ εἰς.

— Ἀληθῶς ἀρέστη, ἀποκρίνεται ὁ ἄλλος.

Εἶνε δὲ ἄξιον ὄντως νὰ ἴδῃ τις μετὰ πόσον ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀπαγγέλλονται οἱ εὐόνοιοι ἐκείνοι λόγοι! Ἀλλὰ, ὡσεὶ μὴ ἤκουον αὐτοὶ μόνον εἰς ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια πληροῦσι τὰς καρδίας, ἀνταλλάσσουσιν, ὡς κατὰ τοὺς πρώτους τῆς Ἐκκλησίας χρόνους, τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης. Οὐδεὶς πολὺ νὰ ἀρνηθῆ αὐτὸν εἰς ἄλλον· διότι εἶνε ὁ ἀσπασμὸς ὁ διδόμενος χάριν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος, ὁ πάππος τοῦ νῦν